

FIODOR
DOSTOJEVSKIJ

IDIOTAS

*Klasikos šedevras, priverčiantis susimąstyti,
ar šiame pasaulyje dar egzistuoja
žmogiškumas...*

OBUOLYS

FIODOR DOSTOJEVSKIJ

IDIOTAS

Keturių dalių romanas su epilogu

Iš rusų kalbos vertė
PRANAS POVILAITIS

PIRMOJI
DALIS

I

Lapkričio gale, per atodrėkį, apie devintą valandą ryto, Peterburgo–Varšuvos geležinkelio traukinys visu smarkumu lėkė į Peterburgą. Buvo taip drėgna ir ūkanota, jog vos ne vos prašvito; už dešimties žingsnių į vieną ir kitą pusę nuo kelio sunku buvo ką nors įžiūrėti pro vagono langus. Tarp keleivių buvo ir tokių, kurie grįžo iš užsienio, bet pilnesni buvo trečiosios klasės skyriai, kuriuose daugiausia važiavo smulkūs verslo žmonės ne iš labai tolimų vietų. Visi, kaip paprastai esti, buvo išvargę, visiems per naktį apsunco akys, visi gerokai pašalo, visų veidai buvo išblyškę ir pageltę, miglos atspalvio.

Viename trečiosios klasės vagonė švintant atsidūrė vienas prieš kitą, prie pat lango, du keleiviai – abudu žmonės jauni, abudu mažne be jokios mantos, abudu ne per puošniausiai apsirengę, abudu gana įstabių fizionomijų ir pagaliau abudu panoro pradėti su kits kitu kalbą. Jeigu juodu būtų vienas apie kitą žinoję, kuo abu šią valandėlę yra nepaprasti, aišku, būtų stebėjęsi, kad atsitiktinumas taip keistai juodu pasodino vieną prieš antrą Peterburgo–Varšuvos traukinio trečiosios klasės vagonė. Vienas iš jų buvo nedidukas, kokių dvidešimt septynerių metų, beveik juodais garbanotais plaukais, pilkomis mažomis, bet ugingomis akimis. Jo nosis buvo plati ir plokščia, veidas plačiaskruostis; plonos jo lūpos be paliovos raukėsi į kažin kokią įžūlią, pašaipią ir net piktą šypseną, bet kakta buvo aukšta ir dailiai susiformavusi ir kiek gražino netauriai išsivysčiusią apatinę veido dalį. Ypač krito į akį mirštamasis to veido blyškumas, teikęs visai jauno vyro fizionomijai kažkokio

išsekimo, nors sudėtas jis buvo gana tvirtai, ir taip pat kažkokio aistringumo, net skausmingo aistringumo, kuris nesiderino su akiplėšiška ir šiurkščia šypsena ir dygiu, savimi patenkintu jo žvilgsniu. Jis buvo šiltai apsirengęs duksliais juoda medžiaga apmuštais ėrenų kailiniais ir naktį nešalo, o jo kaimynas turėjo savo sužvarbusia nugara išbandyti, kokia maloni rusiška lapkričio naktis, kuriai jis, matyt, nebuvo pasiruošęs. Jis vilkėjo gana plačiu storu apsiaustu, be rankovių, su milžinišku gobtuvu, visiškai tokiu, kokį dažnai nešioja žiemą keleiviai kur nors toli užsienyje, Šveicarijoje ar, pavyzdžiui, Šiaurės Italijoje, kur, žinoma, nereikia sukarti tokio kelio, kaip buvo nuo Eitkūnų iki Peterburgo. Bet kas tiko ir visiškai gera buvo Italijoje, pasirodė ne visai tinkama Rusijoje. Apsiausto su gobtuvu savininkas buvo jaunas vyras, taip pat kokių dvidešimt šešerių ar dvidešimt septynerių metų, ūgio kiek aukštesnio negu vidutinis, labai šviesiais tankiais plaukais, įdubusiais skruostais ir mažute, smailute, beveik visiškai balta barzdele. Jo akys buvo didelės, žydros ir įdėmios; jų žvilgsnyje buvo kažkas tylaus, bet slogaus, kažkas pilno tos keistos išraiškos, iš kurios kai kas, vos pažvelgęs, įspėja žmogų sergant nuomariu. Jaunojo vyro veidas vis tiktai buvo malonus, švelnus ir sausas, tačiau bespalvis, o dabar kone pamėlynavęs nuo šalčio. Jo rankose kadaravo plonas seno išblukusio fularo ryšulėlis, kuriame, matyt, būta visos jo kelionės mantos; apsiavęs jis buvo storų padų kurbėmis su štibletais – viskas nerusiška. Jo juodaplaukis kaimynas su apmuštais kailiniais, iš dalies neturėdamas ko veikti, visa tai įžiūrėjo ir galų gale paklausė su tuo nešvelniu šypsuliu, kuriuo kartais taip be atodairos ir atsainiai pareiškiamas žmonių pasitenkinimas artimo bėdomis:

– Šalta?

Ir gūžtelėjo pečiais.

– Labai, – itin mielai atsakė kaimynas, – ir, įsidėmėkite, tai dar atodrėkis. Kas būtų, jei šaltų? Aš nė nemaniau, kad pas mus taip šalta. Atpratau.

– Ar ne iš užsienio, ką?

– Taip, iš Šveicarijos.

– Fiu! Kad jus kur!..

Juodaplaukis švilptelėjo ir nusikvatojo.

Prasidėjo kalba. Šviesiaplaukis jaunas vyras šveicarišku apsiaustu nuostabiai mielai atsakinėjo į visus savo juočkio kaimyno klausimus, nė truputėlio neįtardamas, kad kiti klausimai buvo visiškai abejingi, netinkami ir tušti. Atsakydamas jis, be kita ko, pasisakė, kad iš tikrųjų ilgai nebuvo Rusijoje, ketveri metai su viršum, kad išsiųstas buvęs į užsienį dėl ligos, dėl kažin kokios keistos nervų ligos, lyg nuomario ar šv. Vito šokio, kažin kokių virpėjimų ir traukulių. Jo klausydamasis, juočkis kelis kartus šyptelėjo; ypač jis susijuokė, kai paklaustas: „Ką gi, išgydė?“ – šviesiaplaukis atsakė, kad „ne, neišgydė“.

– Che! Pinigų kiek turbūt veltui sukišot, o mes čia jais tikim! – daugiau tarė juočkis.

– Tikra teisybė! – įsiterpė į kalbą vienas greta sėdęs prastai apsidaręs ponas, panašus į valdininką – apkerpėjusį raštininkėlį, kokių keturių dešimčių metų, tvirto sudėjimo, raudona nosimi ir puškuotu veidu. – Tikra teisybė, tiktai be reikalo viską iš rusų iščiulpia!

– O, kaip jūs mano atveju klystate, – atsakė šveicarų pacientas tyliu ir taikiu balsu, – žinoma, aš negaliu ginčytis, nes visko nežinau, bet mano daktaras man iš savo paskutinių dar kelionei į čia davė ir beveik dvejus metus tenai savo lėšomis laikė.

– O ką, gal nebuvo kam mokėti? – paklausė juočkis.

– Taip, ponas Pavliščevas, kuris tenai mane išlaikė, prieš dvejus metus mirė; aš buvau paskui čia rašęs generolienei Jėpančinai, savo tolimai giminaitei, bet atsakymo negavau. Tai šitaip ir parvažiavau.

– Tai kurgi parvažiavote?

– Tai yra kur sustosiu?.. O nė nežinau dar, iš tikrųjų... taip...

– Dar neapsisprendėte?

Ir abu klausytojai vėl nusikvatojo.

– O šitame ryšulėlyje, matyt, visas jūsų turtas? – paklausė juočkis.

– Lažybų galiu eiti, kad taip, – nepaprastai patenkintas pridūrė raudonosis valdininkas, – ir kad jokios kitos mantos багаžo vagonuose neturite, nors neturtas ir ne yda, ko vėlgi negalima nepastebėti.

Pasirodė, jog ir šitai buvo tiesa: šviesiaplaukis jaunas vyras tučtuojau ir nepaprastai mielai tai prisipažino.

– Jūsų ryšulėlis vis dėlto turi tam tikrą vertę, – kalbėjo toliau valdininkas, kada jau iki valiai visi buvo prisijuokę (nuostabu, kad ir ryšulėlio savininkas ėmė pagaliau juoktis žiūrėdamas į anuodu, o tai dar padidino jų linksmumą), – ir nors galima lažintis, kad jame nėra nei užsieninių aukso ritinukų su napoleondorais bei fridrichsdorais, nei su olandiškais arabiukais, apie tai galima dar spręsti nors tik iš štibletų, dengiančių svetimšališkas jūsų kurpes, bet... jei prie jūsų ryšulėlio pridėsime tokią tariamą giminaitę, kaip, pavyzdžiui, generolienė Jėpančina, tai ir ryšulėlis įgaus tam tikrą kitokią vertę, žinoma, jeigu generolienė Jėpančina jums iš tikrųjų giminė ir jūs neklystate per išsiblaškimą... kadangi šitaip labai dažnai atsitinka žmogui, na, kad ir... dėl vaizduotės pertekliaus.

– Ak, jūs vėl įspėjote, – sutiko šviesiaplaukis jaunas vyras, – juk iš tikrųjų beveik klystu, tai yra beveik nė ne giminaitė; tad, po teisybei, nė kiek nenustebau tada, kad man neatsakė į laišką. Aš to ir tikėjaisi.

– Veltui pinigus laiškui frankuoti* išleidote. Hm... jūs bent atviras ir nuoširdus, o tatai pagirtina! Hm... o generolą Jėpančiną pažįstame, tiesą pasakius, todėl, kad žmogus visiems žinomas; o ir velionį poną Pavliščevą, kuris jus Šveicarijoje išlaikė, taip pat pažinojome, jeigu tai buvo Nikolajus Andrejevičius Pavliščėvas, mat jų buvo du pusbroliai. Antrasis ir dabar Kryme, o velionis Nikolajus Andrejevičius buvo žmogus

* Frankavimas – draudimo rinkliava už laišką, mokama iš anksto. (Čia ir toliau – *vert. past.*)

garbingas, nestigo pažinčių, keturis tūkstančius baudžiauninkų kadaise dvaruose turėjo...

– Iš tikrųjų jis buvo vardu Nikolajus Andrejevičius Pavliščevas, – ir atsakęs jaunas vyras atidžiai ir tiriamai pasižiūrėjo į poną visažinį.

Tų ponų visažinių pasitaiko kartais, net gana dažnai, tam tikrame visuomenės sluoksnyje. Jie visa žino, visas neramus jų proto smalsumas ir visi jų gabumai nesulaikomai veržiasi viena kryptimi – be abejo, dėl to, kad jie neturi svarbesnių gyvybinių interesų ir pažiūrų, kaip pasakytų šių laikų mąstytojas. Žodžiais „visa žino“ reikia suprasti vis tikrai sritį gana siaurą: kur toks ir toks tarnauja, su kuo jis pažįstamas, kiek turi turto, kur buvo gubernatoriumi, ką vedęs, kiek gavo kraičio, kas jam pusbrolis, kas papusbrolis ir t. t., ir t. t., ir panašiai. Dažniausiai tie visažiniai vaikščioja prakiurusiom alkūnėm ir gauna po septyniolika rublių per mėnesį algos. Žmonės, apie kuriuos jis viską žino aliai daiktelių, aišku, nesugalvotų, kokiais sumetimais jie vadovaujasi, o daugeliui jų šitas žinojimas, kuris yra išstis mokslas, teikia paguodą ir net aukščiausią dvasinį pasitenkinimą, pakelia jų savigarbą. O ir vilioja žmogų šis mokslas! Esu matęs mokslininkų, literatų, poetų, politinių veikėjų, kurie siekė tame moksle aukščiausios paguodos, aukščiausių tikslų ir ne tik pasiekė, bet ir vien tik tuo net karjerą padarė. Per visą tą pokalbį juodbruvas jaunas vyras žiovavo, be tikslo dairėsi pro langą ir nekantriai laukė kelionės galo. Jis buvo kažin koks išsiblaškęs, kažin kodėl labai išsiblaškęs, bemaž susirūpinęs, net ėmė darytis kažin koks keistas: čia klausėsi, čia vėl nesiklausė, čia žiūrėjo ir nežiūrėjo, čia juokėsi ir kartais pats nežinojo, nesuprato, ko juokiasi.

– Bet, atleiskite, su kuo turiu garbės... – netikėtai kreipėsi puškuotasis ponas į šviesiaplaukį jauną vyrą su ryšulėliu.

– Kunigaikštis Levas Nikolajevičius Myškinas, – nieko nelaukdamas mielai atsakė šis.

– Kunigaikštis Myškinas? Levas Nikolajevičius? Nežinau. Net ir nesu girdėjęs niekad, – atsakė susimąstęs valdininkas, – tai yra ne paties vardo, vardas istorinis, Karamzino istorijoje rasti galima ir reikia, aš kalbu apie asmenį, pagaliau ir kunigaikščių Myškinų jau kažin kodėl niekur nebesapitaiko, net ir jų garsas išnykęs.

– O, žinoma! – tučiuojau atsakė kunigaikštis. – Kunigaikščių Myškinų visai dabar nebėra, išskyrus mane: man rodosi, aš paskutinis. O mano tėvai ir seneliai ir viensėdininkais yra buvę. Mano tėvas, rodos, buvo armijos paporučikis, iš junkerių. Tik nežinau, kokių būdu generolienė Japončina taip pat yra iš kunigaikštyčių Myškinų, taip pat paskutinė moteriškosios pusės atstovė...

– Che che che! Paskutinė moteriškosios pusės atstovė! Che che che! Kaip dailiai jūs pasakėte! – ėmė kiknoti valdininkas.

Nusišypsojo ir juočkis. Šviesiaplaukis šiek tiek nustebė, kad jam pavyko pasakyti gana prastą, po teisybei, kalambūrą.

– O įsivaizduokite, aš visai negalvodamas pasakiau, – galiausiai paaiškino jis nustebęs.

– Taip, taip, suprantama, suprantama, – linksmai pritarė valdininkas.

– O jūs, kunigaikšti, ir mokslus ten ėjote pas tą profesorių? – staiga paklausė juočkis.

– Taip... ėjau...

– O aš nieko niekuomet nesu mokėsis.

– Bet juk ir aš tik taip šio to, – pridūrė kunigaikštis, lyg ir teisindamasis. – Manęs dėl ligos nebuvo galima sistemingai mokyti.

– Rogožinus pažįstate? – greitai paklausė juočkis.

– Ne, nepažįstu, visiškai ne. Aš juk Rusijoje labai mažai ką tepažįstu. Ar tai jūs būsite Rogožinas?

– Taip, aš Rogožinas, Parfionas.

– Parfionas? O tai ar ne tą pačių Rogožinų... – labai oriai buvo bepradedęs valdininkas.

– Taip, tų, tų pačių, – greitai, nekantriai ir nemandagiai jį pertraukė juočkis, kuris, be kita ko, nė karto nė nebuvo kreipęsis į puškuotąjį valdininką, o iš pat pradžių kalbėjo tiktai su vienu kunigaikščiu.

– Bet... kaipgi čia? – apstulbo ir vos neišsprogino akių valdininkas, kurio visas veidas beregint ėmė darytis kažkoks baimingas, vergiškas, net išgąsdintas. – Tai to paties Semiono Parfionovičiaus Rogožino, paveldimo garbės piliečio, kuris prieš mėnesį pasimirė ir pustrėčio milijono kapitalo paliko?

– O iš kur tu sužinojai, kad jis pustrėčio milijono gryno kapitalo paliko? – pertraukė juočkis, nesiteikdamas ir šį kartą pažvelgti į valdininką. – Mat koks! – Mirktelėjo jis į jo pusę kunigaikščiu. – Ir kas jiems iš to, kad tučtuojau į pakalikus lenda? O tai tiesa, kad mano tėvas mirė, aš gi iš Pskovo po mėnesio beveik basas namo važiuoju. Nei niekšas brolis, nei motina nei pinigų, nei žinios – nieko neatsiuntė! Kaip šuniui! Pskove visą mėnesį karštine išgulėjau!..

– O dabar milijonėlis su viršum iš karto tenka, ir tai mažų mažiausiai, o Viešpatie! – pliaukštelėjo delnais valdininkas.

– Na, sakykite, susimildamas, ko jam reikia! – susierzinęs ir piktai vėl mostelėjo į jį Rogožinas. – Juk aš tau nė kapeikos neduosiu, nors tu čia aukštyn kojom prieš mane vaikščiok.

– Ir vaikščiosiu. Ir vaikščiosiu.

– Matai! O juk neduosiu, neduosiu, nors visą savaitę šok!

– Ir neduok! Taip man ir reikia, neduok! O aš šoksiu. Žmoną, mažus vaikus paliksiu, o prieš tave šoksiu. Padaryk malonumą!

– Tfu, kad tave kur! – nusispjovė juočkis. – Prieš penkias savaites aš, kaip ir jūs, – kreipėsi jis į kunigaikštį, – su vienu ryšulėliu nuo tėvo į Pskovą pabėgau, pas tetą; bet ten ėmiau ir susirgau karštine, o jis be manęs ir mirė. Apopleksija ištiko. Amžiną atilšį velioniui, o vos tada manęs neužmušė! Ar tikėsite, kunigaikšti, dievaži! Jei nebūčiau pabėgęs tada, tikrai būtų užmušęs.

– Ar buvote kuo nors jį užrūstinęs? – paklausė kunigaikštis, itin smalsiai žiūrindamas milijonierių su érenų kailiniais. Bet nors ir pats milijonas, ir palikimo gavimas galėjo būti šis tas nepaprasta, kunigaikštį nustebino ir sudomino dar ir kas kita; o ir pats Rogožinas kažin kodėl ypač noriai šnekėjosi su kunigaikščiu, nors pasikalbėti jam reikėjo, rodėsi, labiau mechaniškai negu moraliai; kažkaip labiau per išsiblaškymą negu iš atviros širdies, iš nerimo, iš susijaudinimo, kad tik turėtų jį ką žiūrėti ir apie ką liežuviu malti. Rodėsi, kad jis dar ir dabar tebeserga ir bent jau karščio turi. O valdininkas tai stačiai lipte prilipo prie Rogožino, kvėptelėti nedrįso, gaudė ir svėrė kiekvieną žodį, tarsi deimanto ieškojo.

– Užsirūstinti tai jis užsirūstino, o gal ir vertėjo, bet mane pikčiausiai pribaiğė brolis. Apie mamą nėra ko kalbėti, moteriškė sena, šventųjų gyvenimus skaito, su senėmis tūno, ir ką brolis Senka nutaria, taip ir turi būti. O ko gi jis man žinios taip ilgai nedavė? Suprantame! Tiesa, aš tada be sąmonės gulėjau. Be to, telegramą, sako, buvo mušę. O telegrama atėjo tetai. O ji trisdešimti metai našlė ir visą laiką su šventais kvailučiais sėdi nuo tamsos ligi tamsos. Vienuolė ne vienuolė, dar pikčiau. Telegramos ji persigando ir neatplėšusi pristatė jį nuovadą, tai ji ten ir guli po šiai dienai. Tiktai Konevas, Vasilijus Vasiljičius, išgelbėjo, viską parašė. Nuo brokatinio uždangalo ant tėvo karsto naktį brolis lietinius aukso kutus nupjaustęs: „Jie, matai, tokius pinigus kainuoja.“ O juk vien už tai jis į Sibirą gali pakliūti, jeigu aš panorėsiu, nes tai yra šventvagystė. Ei tu, varnų baidykle! – kreipėsi jis į valdininką. – Kaip pagal įstatymą: šventvagystė?

– Šventvagystė! Šventvagystė! – tučtuojau pritarė valdininkas.

– Už tai į Sibirą?

– Į Sibirą, į Sibirą! Tučtuojau į Sibirą!

– Jie visi mano, kad aš dar sergu, – kalbėjo Rogožinas kunigaikščiu, – o aš, nė žodžio niekam nesakęs, slapčiomis, dar nepasveikęs,

sėdau į traukinį ir važiuoju; atkelk vartus, broleli Semionai Semionyčiai! Jis velioniui tėvui mane apkalbinėdavo, žinau. O kad aš tikrai per Nastasją Filipovną tada tėvą suerzinau, tai tiesa. Čia tai mano vieno kaltė. Sugundė nelabasis.

– Per Nastasją Filipovną? – pataikūniškai tarė valdininkas, tarytum ką sumodamas.

– Štai ir nežinai! – nekantriai sušuko ant jo Rogožinas.

– Va, ir žinau! – nugalėtojo tonu atsakė valdininkas.

– Mat koks! O ar maža yra nastasjų filipovnų! Bet ir įžūlus, pasaky siu tau, esi padaras! Taip ir žinojau, kad kokia nors va šitokia bjaurybė tuoj ims ir prisiplaks! – kalbėjo jis toliau kunigaikščiui.

– O gal ir žinau! – lindo į akis valdininkas. – Lebedevas žino! Jūs, jūsų šviesybe, mane teikiatės barti, o kas, jei aš įrodysiu? Ogi tai ta pati Nastasja Filipovna, dėl kurios jūsų tėvas rengėsi paimti jums gerą lazdą, o Nastasja Filipovna yra Baraškova, taip sakant, net didelė ponia, taip pat savotiška kunigaikštystė, o pažįstama su tokiu Tockiu, su Afanasijum Ivanovičium, tik su juo vienu, dvarininku archikapitalistu, bendrovių ir draugijų nariu, kuris dėl to labai draugauja su generolu Jėpančinu...

– È-è, tai tu šit koks! – pagaliau tikrai nustebo Rogožinas. – Tfu, po šimts, o jis juk iš tikrųjų žino.

– Viską žino! Lebedevas viską žino! Aš, jūsų šviesybe, ir su Aleksaška Lichačiovu du mėnesius trunkiausi, taip pat po tėvo mirties ir viską, tai yra visus užkampius, žinau, ir taip pasidarė, kad be Lebedevo nė žingsnio. Dabar jisai skolininkų kalėjime sėdi, o tuomet ir Armans, ir Koraliją, ir kunigaikštienę Packają, ir Nastasją Filipovną turėjo progos pažinti, o ir daug ką turėjo progos pažinti.

– Nastasją Filipovną? Nejaugi ji su Lichačiovu... – piktai dėbtelėjo į jį Rogožinas, net jam lūpos išblyško ir ėmė virpėti.

– N... nieko! N... nieko! Ničnieko! – susigriebė ir subruzdavo valdininkas. – Jokiais, vadinasi, pinigais Lichačiovas nulenkti negalėjo! Ne, tai

ne Armans. Čia vienu vienas Tockis. Vakarais Didžiajame ar prancūzų teatre savo ložėje sėdi. Karininkai daug ką tarp savęs plepa, o ir tie nieko negali įrodyti: „Antai, girdi, toji pati Nastasja Filipovna“, ir viskas; o daugiau – nieko! Mat nieko ir nėra.

– Visa tai lygiai taip ir yra, – susiraukęs niauriai patvirtino Rogožinas, – tą patį ir Zalioževas man tada sakė. Aš tada, kunigaikšti, apsilikęs užpernykščia tėvo bekeša Nevskio prospektu bėgau, o ji iš krautu vės išeina, į karietą sėdasi. Taip man ir nusmelkė. Sutikau Zalioževą, ne man su juo lygintis, vaikštinėja kaip kirpėjo parankinis, lornetas akyje, o mes tėvo namuose varveliu išteptus batus nešiojom ir kopūstus be uždaro šlerpėm. Tai, sako, tau ne pora, tai, sako, kunigaikštienė, o vardu ji Nastasja Filipovna, pavarde Baraškova, ir gyvena su Tockiu, o Tockis dabar nežino, kaip nuo jos atsikarti, nes visai susilaukė tinkamo amžiaus – penkiasdešimt penkerių metų ir vesti pačią pirmąją Peterburgo gražuolę nori. Jis man ir pasakė, kad tą pačią dieną aš galįs Nastasją Filipovną Didžiajame teatre matyti, balete, savo ložėje, benuare, sėdėsianti. Tik pabandyk mano tėvui į baletą nueiti – užmuš be niekur nieko! Aš vis dėlto paslapčiomis valandėlei buvau nubėgęs į teatrą ir Nastasją Filipovną vėl pamačiau; visą tą naktį nemigau. Rytą velionis duoda man du penkių procentų bilietus po penkis tūkstančius, nueik, sako, ir parduok, septynis tūkstančius penkis šimtus Andrejevams, į kontorą nunešęs, sumokėk, o visą kitą grąžą iš dešimties tūkstančių niekur neužeidamas man pristatyk; lauksiu tavęs. Bilietus aš pardaviau, pinigus paėmiau, bet ne į Andrejevų kontorą nuėjau, o nudrožiau niekur nesidairydamas į anglų krautu vę ir už visus pinigus porą auskarų išsirinkau, kiekviename po deimantėlį, šitaip kone sulig riešutu bus, keturis šimtus skolingas likau, pavardę pasisakiau, patikėjo. Su auskarais nukeliavau pas Zalioževą: taip ir taip, eime, brolau, pas Nastasją Filipovną. Nuvykome. Kas man tuomet po kojomis buvo, kas priešais, kas šalimais – ničnieko nežinau ir neatsimenu. Tiesiog pas ją į saloną įėjome, ji pati mudu priėmė.

Aš tuomet nepasisakiau, kad tai aš pats ir esu; o Zaliožėvas sako: „Štai jums nuo Parfiono, girdi, Rogožino, vakarykščiame susitikime atsiminti; teikitės priimti.“ Atvožė, pažiūrėjo, nusišypsojo: „Padėkokite, – sako, – savo bičiuliui Rogožinui už jo malonų dėmesį“, linktelėjo ir išėjo. Na, kodėl aš tada ten nenumiriau! Juk jei irėjau, tai todėl, kad maniau: „Vis tiek gyvas negrišiu!“ O visų pikčiausia man buvo, kad tas bjaurybė Zaliožėvas viską savo naudai apvertė. Aš ir stoto žemo, ir apsiirengęs kaip liokajus, tik stoviu, tyliau, žiūriu į ją akis išpūtęs, nes gėda, o jis išsipustęs pagal visą madą, plaukus susiraitęs, pomada prisitėpęs, raudonas, kaklaraištis jam languotas – tik komplimentus žeria, kulnais kaukši, ir jau tikrai čia jį manimi palaikė! „Na, – sakau, kai išėjome, – tu man dabar čia nė pagalvoti nedrįsk, supranti!“ Juokiasi: „O kaip tu dabar Semionui Parfionyčiui atskaitą duosi?“ Aš, tiesa, buvau benoriš tada pat šokti į vandenį, nė namo nenorėjau pareiti, bet galvoju: „Juk jau vis vien“, ir kaip prakeiktasis grįžau namo.

– Ech! Uch! – vaipėsi valdininkas, ir net šiurpuliai jį varstė. – O juk velionis ne tik už dešimt tūkstančių, bet ir už dešimt rublių žmogų į aną pasaulį nuvarydavo, – linktelėjo jis kunigaikščiui. Kunigaikštis smalsiai žiūrėjo į Rogožiną; rodėsi, šis buvo dar labiau išblyškęs tą valandėlę.

– Nuvarydavo! – pertraukė Rogožinas. – Ką tu žinai? Beregint viską sužinojo, – kalbėjo jis toliau kunigaikščiui, – o Zaliožėvas, ką tik sutikęs, plepėjo. Ėmė mane tėvas ir, užrakinęs viršuje, visą valandą mokė. „Aš dabar, – sako, – tik paruošiu tave, o nakčiai su tavim dar atsisveikinti užeisiu.“ Ką manai? Nuvažiavo senis pas Nastasją Filipovną, iki žemės jai lenkėsi, maldavo ir verkė; atnešė jinai jam pagaliau dėžutę ir sviedė: „Štai, – sako, – tau, senasis barzdyla, tavo auskarai, o jie man dar dešimt kartų brangesni, kad per tokius pavojus Parfionas jų siekė. Pasveikink, – sako, – Parfioną Semionyčių ir padėkok jam.“ Na, o aš tuo metu motinėls palaimintas iš Seriožkos Protušino dvidešimt rublių gavau ir į Pskovą traukiniu išdūmiau, bet atvykau drugio krečiamas;

mane tenai šventomis knygomis moterėlės gydyti griebėsi, o aš sėdžiu girtas; bet pasileidau paskui po smukles už paskutiniusius ir be sąmonės visą naktį gatvėje ištysojau, o rytą karštinė, be to, naktį dar šunys buvo apdrasę. Vos ne vos atsigavėlėjau.

– Che che, dabar tai uždainuos mums Nastasja Filipovna! – trindamas rankas, kiknojo valdininkas. – Dabar, meldžiamasis, kas mums auskarai! Dabar mes tokius auskarus padovanosim...

– O jei tu dar nors kartą prasižiosi apie Nastasją Filipovną, tai, dievaži, išplaksiu tave, kas, kad tu su Lichačiovu trankeisi! – sušuko Rogožinas, stipriai pagriebęs jį už rankos.

– O jeigu išplaksi, vadinasi, ir neatstumsi. Plak! Išplakei ir kartu į širdį įsidėjai... O štai ir atvažiuom!

Tikrai, traukinys įvažiavo į stotį. Nors Rogožinas ir buvo sakęs, kad išvyko slapčiomis, tačiau jo jau laukė keletas žmonių. Jie šaukė ir mąjo jam kepurėmis.

– Mat ir Zalioževas čia! – burbtelejo Rogožinas, žiūrėdamas į juos su džiugia ir tarytum pikta šypsena, ir staiga atsigręžė į kunigaikštį. – Kunigaikšti, nežinau, už ką aš tave pamilau. Gal dėl to, kad tokią akimirką sutikau, bet juk štai ir jį sutikau, – jis parodė į Lebedevą, – o juk jo nepamilau. Ateik pas mane, kunigaikšti. Mes tuos štiblečiukus tau numausime, apvilksime tave kiaunės kailiniais puikiaisiais; fraką tau pasiūdinsiu puikiausią, liemenę baltą ar kokią norėsi, pinigų pilnas kišenės prigrūsiu, ir... nuvažiuosime pas Nastasją Filipovną! Ateisi ar ne?

– Klausykite gerai, kunigaikšti Levai Nikolajevičiau! – įsakmiai ir iškalbingai pritarė Lebedevas. – Oi, nepraleiskite progos! Oi, nepraleiskite!

Kunigaikštis Myškinas pakilo, mandagiai padavė Rogožinui ranką ir meiliai tarė:

– Su didžiausiu malonumu ateisiu ir labai jums dėkoju, kad mane pamilote. Net galbūt šandie pat ateisiu, jei spėsiu. Matote, pasakysiu

jums atvirai, jūs pats man labai patikote ir ypač kai pasakojote apie deimantinius auskarus. Netgi ir prieš auskarus patikote, nors jūsų ir niaurus veidas. Dėkoju jums taip pat už pažadėtus man drabužius ir už kailinius, nes man iš tikrųjų drabužių ir kailinių veikia prirėks. O pinigų šiuo metu beveik nė kapeikos neturiu.

– Pinigų bus, ligi vakaro bus, atėik!

– Bus, bus! – pritarė valdininkas. – Nespės nė sutemti, o jau bus!

– O moteriškos lyties jūs, kunigaikšti, didelis mėgėjas? Pasakykite iš anksto!

– Aš nne! Aš juk... Jūs galbūt nežinote, aš juk dėl savo įgimtos ligos net visai moterų nepažįstu.

– Na, jei taip, – sušuko Rogožinas – tai visai tu, kunigaikšti, ne šio pasaulio padaras, ir tokius kaip tu Dievas myli!

– Ir tokius Viešpats Dievas myli, – pritarė valdininkas.

– O tu eik paskui mane, raštinės žiurke, – tarė Rogožinas Lebedevui, ir visi išlipo iš vagono.

Lebedevas galiausiai pasiekė savo. Netrukus triukšmingas tuntas patraukė į Voznesenijos prospekto pusę, kur kunigaikščiui reikėjo pasukti į Liteinajos gatvę. Buvo drėgna ir šlapia; kunigaikštis paklausė praeivių kelio ir, sužinojęs, kad dar kokie trys varstai, nusprendė paimti vežiką.

